

ПРО КОМУНІКАТИВНУ КОМПЕТЕНЦІЮ В ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОМУ ЧИТАННІ

Трегуб С. Є., викладач

Запорізький державний медичний університет

Стаття присвячена аналізу та визначенню таких понять, як «компетенція» та «комунікативна компетенція» при навчанні професійно-орієнтованого читання студентів медико-біологічного профілю.

Ключові слова: компетенція, комунікативна компетенція, професійно-орієнтоване читання, текст.

Трегуб С. Е. О КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОМ ЧТЕНИИ / Запорожский государственный медицинский университет, Украина

Статья посвящена анализу и определению таких понятий, как «компетенция» и «коммуникативная компетенция» при обучении профессионально-ориентированному чтению студентов медико-биологического профиля.

Ключевые слова: компетенция, коммуникативная компетенция, профессионально-ориентированное чтение, текст.

Tregub S. E. ABOUT COMMUNICATIVE COMPETENCE IN READING FOR SPECIFIC PURPOSES / Zaporizhzhya state medical university, Ukraine

The article deals with the analysis and detection of such terms as «competence», and «communicative competence» in reading medico-biological texts for specific purposes.

Key words: competence, communicative competence, reading for specific purposes, text.

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку суспільства, вивчення іноземних мов стало невід'ємною частиною нашого життя. В умовах модернізації навчального процесу від молодого фахівця вимагається високий рівень компетенції, від якого залежить рівень його конкурентоспроможності.

Проблеми, які стали предметом спеціального розгляду в статті, на нашу думку, будуть завжди актуальні серед методистів-дослідників та викладачів у галузі навчання іноземних мов. Формування компетенції студентів, тобто здатності використовувати знання в реальній професійній ситуації, є одним з найважливіших питань сучасної системи освіти.

Термін «компетенція» широко використовується в сучасній методичній літературі. Але разом із тим неможливо не звернути увагу на те, що до сих пір немає чіткого та однозначного визначення цього терміну. Так, наприклад, Е. Ф. Зеєр, О. Н. Шахматова під професійною компетенцією розуміють сукупність знань і вмінь, а також способи виконання професійної діяльності. В. А. Демін визначає компетенцію як «рівень вмінь особистості, який відображає ступінь відповідності конкретній компетенції та який дозволяє діяти конструктивно у соціальних умовах, що змінюються» [3; с. 35]. В. М. Шепель у визначення компетенції включає знання, вміння, досвід та теоретично-прикладну підготовленість фахівців до використання знань. В. С. Безрукова під компетенцією розуміє «володіння знаннями та вміннями, які дозволяють висловлювати професійно-грамотні судження, оцінки, погляди» [1; с. 38].

Загальним для всіх визначень терміна «компетенція», на наш погляд, є володіння студентами знаннями, навичками та вміннями і застосування їх на практиці. Деяким чином визначення В. С. Безрукової відхиляється від даного напрямку презентації терміна «компетенція», який вона розуміє лише як володіння знаннями та вміннями, але зовсім не враховує їх використання в практичній діяльності.

Підсумовуючи вищевикладене, можна дати таке визначення терміну «компетенція», як сукупність знань, вмінь, навичок, що дозволяють індивіду застосувати їх в якійсь конкретній діяльності.

Навчання студентів іноземної мови як засобу спілкування сприяє комунікативний підхід, де важливе місце відводиться розробці моделі комунікативної компетенції (далі КК). Існує безліч різноманітних формувань цього терміна.

У вітчизняній лінгводидактиці термін «комунікативна компетенція» ввів М. Н. Вятютнев, а саме «комунікативна компетенція – це здатність людини спілкуватися у трудовій або навчальній діяльності, задовольняючи свої інтелектуальні потреби» [2; с. 80]. На його думку, комунікативна компетенція формується завдяки трьом компонентам: мовному, предметному та прагматичному.

Під мовним компонентом розуміється знання одиниць мови всіх рівнів (фонетичного, лексичного, словотворчого, морфологічного та синтаксичного). Предметну компетенцію він розглядає як компонент комунікативної, яка відображає змістовний, денотативний план висловлювань, фрагменти оточуючого світу через знання людини про цей світ. На його думку, прагматична компетенція зумовлена вміннями

використовувати висловлювання у відповідності до комунікативного бажання того, хто висловлюється, і ситуативними умовами.

А. А. Зернецька визначає КК, як сукупність доведених чи не доведених до автоматизму усвідомлених лінгвістичних та екстралінгвістичних знань і вмінь здійснювати з цими знаннями дії й операції з метою розуміння чи породження придатного для розуміння усного і письмового тексту [4; с. 48]. Як основоположні елементи КК А. А. Зернецька виділяє лінгвістичну, діяльнісну та пресупозитивну компетенцію.

Канадські дослідники В. Каналь та М. Суейн визначають три компоненти КК: граматичну (знання правил граматики), соціолінгвістичну (знання правил вживання і правил дискурсу) та стратегічну (знання вербальних та невербальних стратегій спілкування).

Іншу модель КК запропонував германський лінгводидакт П. Дуайє, яка складається з чотирьох компонентів: компетенція в говорінні, письмі, аудіюванні та читанні.

Цікавий підхід І. А. Зимньої, яка пропонує 3 групи компетенцій:

- компетенція, яка відноситься до людини як особистості, суб'єкта діяльності, спілкування;
- компетенція, яка відноситься до соціальної взаємодії людини з іншими людьми;
- компетенція, яка відноситься до діяльності людини.

Таким чином, проаналізувавши вищевказані дефініції терміна «комунікативна компетенція», можна зробити висновок, що зміст усіх визначень цього терміна один і той, але представлені моделі компетенції описані з використанням різної термінології.

Так, визначення А. А. Зернецької та зарубіжних авторів В. Каналья та М. Суейна дуже близькі до дефініції М. Н. Вятютнева. Мовна, за М. Н. Вятютневим, відповідає лінгвістичній та граматичній, предметна – діяльнісній, прагматична – пресупозитивній та стратегічній за А. А. Зернецькою, В. Каналь та М. Суейн.

Існують дві тенденції розгляду терміна «комунікативна компетенція». Більшість вчених розглядають його цілісно, а саме розглядають його як здатність людини використовувати мовні та мовленнєві знання навички та вміння в конкретній комунікативній ситуації. А деякі вчені, наприклад, А. А. Зернецька, розглядають цей термін у більш вузькому значенні, тобто градуюють його відносно аспектів мовленнєвої діяльності та виділяють компетенцію говоріння, письма, аудіювання та читання. З таким членуванням ми погоджуємось з методичної точки зору, тому що виділення в окремі категорії КК читання, КК аудіювання, КК говоріння, КК письма ґрунтується на різниці в змісті та наборі, як фізіологічних процесів, когнітивних операцій, так і механічних дій під час обробки тексту.

Компетентнісна модель фахівця, на наш погляд, повинна включати компонент професійності, який є одним з елементів професіоналізму, в структурі якого ми виділяємо професійну пригодність, задоволеність, успіх. Професійну компетенцію ми визначаємо як одиницю, яка представлена комплексом навичок і вмінь, які відображають компетентність, валідність у якійсь окремій професійній галузі.

Професійно-орієнтоване читання входить у сферу комунікативної діяльності студентів та забезпечує розвиток писемно-вербального спілкування. Ми розглядаємо цей вид мовленнєвої діяльності як мету навчання, а сам текст – як матеріал до навчання. Звідси ми наголошуємо на доцільності застосування терміну «комунікативна компетенція читання». Цей термін ми визначаємо як сукупність знань, навичок і вмінь, направлених на розуміння інформації запропонованого тексту і подальше її використання.

Основна проблема поліпшення мовної підготовки студентів-фармацевтів заочної форми навчання полягає саме в вирішенні такого питання, як формування компетенції в професійно-орієнтованому читанні іноземної літератури за фахом. Ми наголошуємо саме на такому аспекті мовленнєвої діяльності, як читання, оскільки ми вважаємо, що для того, щоб отримати необхідну інформацію, майбутні фахівці-фармацевти повинні оволодіти комплексом вмінь та навичок читання, які будуть сприяти отриманню, розумінню та застосуванню конкретної інформації у своїй професійній діяльності.

З кінця 80-х років у методиці навчання іноземним мовам сформувались та виділились два окремі напрямки: загальний курс іноземної мови та курс іноземної мови для спеціальних цілей. У свою чергу іноземну мову для спеціальних цілей поділяють на такі підрозділи, як:

- Іноземна мова для технічних спеціальностей;
- Іноземна мова для бізнесу та економіки;
- Іноземна мова для спеціальностей соціальної сфери;
- Іноземна мова для медико-біологічної сфери;
- Іноземна мова для гуманітарного напрямку та інше.

Згідно з цією схемою, фармація належить до підрозділу «іноземна мова для спеціальностей медико-біологічного профілю».

Очевидно, що іноземна мова по-різному знаходить своє застосування в комунікативних інтеракціях, залежно від того, спеціалісти якого фаху беруть у них участь. Тому доцільно було б, на наш погляд, виділити як провідний такий аспект навчання іноземної мови для спеціальних цілей, який моделював би процес реальної комунікації через мовний та мовленнєвий матеріал та був би спрямований задовольняти конкретні потреби спеціалістів в процесі оволодіння іноземною мовою. У нашому розумінні, таким аспектом є професійно-орієнтоване читання, яке відіграє одну з головних ролей у становленні сучасного фахівця-фармацевта.

Важливим напрямком вирішення проблеми поліпшення мовної підготовки студентів-фармацевтів заочної форми навчання є формування вмінь та навичок читання іноземної літератури за фахом. Згідно з вимогами діючої програми для немовного вища до кінця курсу навчання іноземної мови студенти повинні оволодіти прийомами читання на рівні, який би дозволяв одержувати та розуміти корисну інформацію з оригінальних текстів за фахом [5; с. 12].

Рівень володіння читанням можна визначити за ступенем сформованості таких навичок, як вміння узагальнювати факти, представлені в тексті, вміти виділяти головну інформацію, а також деталі; згрупувати деякі факти; співвідносити окремі частини тексту, знаходити конкретну інформацію, переказувати, реферувати текстовий матеріал тощо.

Головна умова ефективної та результативної організації роботи над іншомовним текстом, на наш погляд, – це стимулювання професійного інтересу студентів через її зміст та форми, тобто забезпечення студентів професійно-орієнтованою інформацією. При цьому є необхідним створення відповідної інформаційно-методичної бази.

За основну структурну одиницю навчально-методичної бази з іноземної мови ми приймаємо текст як джерело інформації. Передумовою відбору текстового матеріалу є його професійно-орієнтована спрямованість, яка сприяє створенню вмотивованості та зацікавленості в роботі майбутніх фахівців-фармацевтів. Крім того, слід враховувати й інші методичні вимоги до змісту текстів, а саме – доступність запропонованого матеріалу, смислову завершеність тощо.

У немовному виші робота над текстом не припиняється протягом усього курсу вивчення іноземної мови. Залежно від етапу навчання, складності матеріалу для читання, а також у зв'язку з вилученням потрібної інформації та її використанням у процесі читання іншомовного тексту застосовують такі форми роботи з текстом, як читання тексту з безпосереднім відповідним розумінням змісту; анотування змісту тексту, тезування; реферування, рецензування, переклад тощо. Вони дозволяють навчити студентів вільно читати літературу.

Професійно-орієнтоване читання завжди повинно бути спрямоване на одержання результату, тобто одержана інформація може використовуватись майбутніми фахівцями в інших видах навчальної та професійної діяльності, а саме студент може підготувати відповідь, реферат, скласти анотацію, зробити переклад спеціальних текстів до семінару чи практичного заняття.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки. Ґрунтовно проаналізувавши методичну літературу, ми дійшли висновку, що не існує єдиного визначення таких понять, як компетенція та комунікативна компетенція. Ми наголошуємо на такій компетентісній моделі фахівця, яка б включала компонент професійності, а саме той комплекс навичок і вмінь який би відображав валідність в якійсь окремій галузі, де професійно-орієнтоване читання відіграє значущу роль. Даний вид мовленнєвої діяльності ми визначаємо як мету навчання, а текст – як матеріал навчання. Таке розуміння проблеми дає нам підстави для доцільного застосування такого терміна, як КК читання. Таким чином, формування й розвиток навичок професійно-орієнтованого читання сприятиме якісній професійній підготовці. А сам процес формування комунікативної компетенції професійно-орієнтованого читання студентів немовного вишу стане предметом розгляду наших наступних робіт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вятютнев М.Н. Традиции и новации в современной методике преподавания русского языка / М.Н.Вятютнев // Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы: Докл. сов. делегации на VI Конгр. МАПРЯЛ. – М.: Рус. яз., 1986.– С.78 – 90.
2. Демин В.А. Профессиональное образование компетентного специалиста: понятие и виды / В.А. Демин // Мониторинги образовательного процесса. – 2000. – № 4. – С. 35.
3. Зернецкая А.А. Структура понятия «коммуникативная компетенция» / А.А. Зернецкая // Русский язык за рубежом. – 2005. – № 1-2. – С. 48 - 51.

4. Програма з англійської мови для студентів вищих фармацевтичних закладів освіти та фармацевтичних факультетів вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації / за ред. М. В. Григор'євої. – К.: 1998. – 21 с.
5. Словарь нового педагогического мышления. – Екатеринбург: Альтернативная педагогика, 1996. – 96 с.

УДК 321.72 (477)

ACTUAL PROBLEMS OF DEMOCRACY IN UKRAINE AND MECHANISMS OF ITS OPTIMIZATION

Filippovsky V. S., student

Zaporizhzhya National University

The article exposes the basic problems of democracy in Ukraine, specificity of the Ukrainian model of government. The author gives the possible variants of optimization mechanisms of democracy in Ukraine taking into account the national features.

Key words: problems of democracy, optimization mechanism, model of government.

Філіповський В.С. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ / Запорізький національний університет, Україна

У статті розглядаються основні проблеми демократії в Україні, специфіка української моделі управління. Автор дає можливі варіанти механізму оптимізації демократії в Україні з урахуванням національних особливостей.

Ключові слова: проблеми демократії, механізм оптимізації, модель управління.

Филипповский В.С. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДЕМОКРАТИИ В УКРАИНЕ И МЕХАНИЗМЫ ЕЕ ОПТИМИЗАЦИИ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье рассматриваются основные проблемы демократии в Украине, специфика украинской модели управления. Автор дает возможные варианты механизма оптимизации демократии в Украине с учетом национальных особенностей.

Ключевые слова: проблемы демократии, механизм оптимизации, модель управления.

That seems most likely that Ukraine is one of the most unique among the former Soviet Union countries on its way to democracy. For about 20 years after 1991, since Ukraine got its independence, the country has been facing a sufficient number of political, economic and social problems, connected with deep changes in society and political system.

At that time the Ukrainian government, as most countries' governments, started the reconstruction policy and economy processes, according to the market principals, as they are realized in the world economy. Certainly, the majority of methods that took place that time were unreasonable and almost not perspective. Political problems, criminal and unclear processes of privatization made all democratic actions absolutely impossible. It should be pointed out, that without administrative control, that was associated with communism system, the Ukrainian policy became corrupted and absolutely locked from society.

This tendency appeared to grow in Ukraine during the 90-s and at the beginning of the 2000-s another destruction process came into force – political war and social experiments, connected with reformation of national government system, where, as far as we consider, the main place is occupied by the political power dividing process without paying attention to political stability and forming the strong law system.

The essence of the article touches upon a problem of searching the specific way of democracy exactly for Ukraine, which will be based on democratic principles on the one hand, and on the economic advantages and mental features, on the other hand. This task needs analyzing the today's political, economical and social situation, using historical, comparative and prognostication methods.

The fact is that the democratic process in Ukraine is still on the level of creation, because in real life without all theoretic things like freedom, economy potential, freedom of speech, civil rights etc., Ukraine can't be defined as the democratic country.

The author wants to underline the importance of understanding the disadvantages and construction mistakes on our way of building democracy, that will be based on national unique characteristics with our own abilities, resources, history and traditions. However, during the previous 5 years since the Orange revolution there were some attempts of democratic rebuilding, but analyzing the results, it should be noted, that the great problem of that rebuilding was connected with total unreasonable copying of the practical experience of the European countries without its adaptation to Ukrainian political and social realities.